

De kracht van de schrijver en het verhaal

Maak ruimte voor schrijvers en hun verhalen in de samenleving van morgen

In een tijd waarin de samenleving steeds complexer en verdeelder lijkt, zoeken politici, beleidsmakers en burgers naar verbinding, begrip en perspectief. Op dit moment zitten de politieke partijen midden in het schrijfproces van hun verkiezingsprogramma – op zoek naar woorden die raken, plannen die verbinden en ideeën die niet alleen kloppen op papier, maar ook resoneren in de harten van mensen. Ze zijn, kortom, op zoek naar verhalen.

Verhalen kunnen iets wat cijfers, beleidsnota's en slogans niet kunnen: ze maken het persoonlijke universeel, het universele persoonlijk en het moeilijke bespreekbaar. Ze geven een stem aan mensen die vaak niet worden gehoord en maken zichtbaar wat in de marge dreigt te verdwijnen. Verhalen vergroten het empathische vermogen en hebben daarmee een verbindende kracht. Dat hebben we hard nodig in onze samenleving, waar integratie, veiligheid, saamhorigheid en medemenselijkheid steeds meer onder druk staan.

Stichting de Schrijverscentrale bemiddelt al ruim 50 jaar schrijversbezoeken op alle mogelijke locaties voor alle mogelijke doelgroepen. Hiermee stellen wij het verhaal centraal en dragen we bij aan een meer geletterde samenleving. De komende jaren werken wij, naast ons reguliere programma, samen met schrijvers aan projecten die kwetsbare groepen centraal stellen – van nieuwe Nederlanders tot laaggeletterden en gedetineerden. In deze brief vertellen wij graag over hoe verhalen niet alleen levens kunnen veranderen, maar ook kunnen bijdragen aan een samenleving waarin meer mensen zich gezien, gehoord en begrepen voelen. Het (literaire) verhaal en de schrijvers die dat verhaal overbrengen zouden een veel grotere rol moeten spelen in onze samenleving. Niet alleen voor de geletterdheid van mensen, maar ook voor de ontwikkeling van burgerschap en het gevoel van verbinding.

Nieuwe Nederlanders

Schrijvers uitnodigen in de klas is een beproefde manier om de leesmotivatie van leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs te versterken. Schrijvers kunnen met veel enthousiasme en passie (zelfgeschreven) verhalen of gedichten in de klas voordragen en bespreken, en zo de leeshonger en het inlevingsvermogen van leerlingen stimuleren.¹

¹ Bos, L., Damstra, G., Kieft, M., Notten, N., & De Wijs, F. (2018). Dichter bij de schrijver, dichter bij lezen: De opbrengsten van schrijversbezoeken in primair en voortgezet onderwijs. Amsterdam: Stichting Lezen. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Stichting Lezen en De Schrijverscentrale. https://deschrijverscentrale.nl/uploads/download/bestand/18/Dichter_bij_de_schrijver_dichter_bij_lezen.pdf

Toch is deze praktijk niet gangbaar in het NT2-onderwijs. De Schrijverscentrale en de VU-NT2 hebben de handen ineengeslagen om schrijversbezoeken in het NT2-onderwijs mogelijk te maken. Sholeh Rezazadeh en Abdelkader Benali brachten de afgelopen maanden lesbezoeken aan NT2-klassen in het volwassenenonderwijs.

De onderzoeker van de VU-NT2 is bezig met de evaluaties: “Een woord dat in vrijwel elk gesprek naar voren kwam, was ‘therapie’. Het is niet gemakkelijk om in de les over migratie te praten, terwijl veel cursisten die ervaring van binnenuit kennen. Maar juist doordat het door de aanwezigheid van de schrijvers bespreekbaar werd, werd het lichter. De teksten riepen veel op, maar boden ook ruimte voor verwerking, herkenning en verbondenheid. Docenten vertelden hoe cursisten zich hechter met elkaar én met de groep zijn gaan voelen, hoe ze zich openstelden, verhalen deelden en hoe ook zij als docenten hun cursisten opnieuw leerden kennen. Er ontstond ruimte voor echte ontmoeting in de klas.”

De cursisten nemen de nieuwe inzichten en het gevoel van verbinding en burgerschap, dat is ontstaan na de ontmoeting met de schrijver, mee naar huis. Dit draagt bij aan de worteling in de Nederlandse samenleving.

Na het lezen van de passage uit de roman *De hemel is altijd paars* van Sholeh Rezazadeh zei een cursist tegen Sholeh: “Ik weet niet precies wat ik gelezen heb – ik kende veel woorden niet – maar toch voelde ik wat ik las. En ik wil graag verder lezen.”

Gedetineerden in penitentiaire inrichtingen

Literatuurwetenschapper Konstantin Mierau doet onderzoek naar het effect van literatuur in Chileense gevangenis. Het onderzoek loopt nog, maar er zijn al wat resultaten te zien: “... Dat gevangenen door onze leescursussen beter gedrag in de gevangenis vertonen, dat is al winst. In Santiago (de hoofdstad van Chili, red.) hebben we kunnen constateren dat twintigers anders naar hun medegevangenen zijn gaan kijken, wat erop duidt dat hun emotionele geletterdheid is toegenomen. Ze leren niet alleen boeken te lezen, maar zijn daarna ook beter in staat mensen te lezen.”²

Via fictie en verhalen wordt het niet alleen gemakkelijker om over complexe, persoonlijke thema's te spreken, maar leren gedetineerden ook zichzelf beter begrijpen en zijn ze beter in staat om zich te verplaatsen in anderen.

De Schrijverscentrale is in samenwerking met de VU-NT2 en de Dienst Justitiële Inrichtingen een kwalitatief onderzoek gestart bij een aantal penitentiaire inrichtingen die in het re-integratietraject zitten. De gedetineerden krijgen drie schrijversbezoeken en tussentijdse leesopdrachten onder leiding van herstelconsulenten. Aan de hand van de verhalen wordt gewerkt aan de drie overkoepelende thema's die de weg naar buiten vergemakkelijken: slachtoffer herstel, familie herstel en herstel met jezelf.

² Obbema, F. (2025, 3 juli). [Als tegenkracht geloof ik in de verbindende kracht van fictie](#) | de Volkskrant

Laaggeletterden in het bedrijfsleven

Lesmethodes voor mensen die kampen met laaggeletterdheid bestaan voornamelijk uit technisch lezen en online methodes met de focus op grammatica. Uit onderzoek van Stichting Lezen en Schrijven (2024³) blijkt echter dat ook non-formele activiteiten erg goed kunnen helpen met het beter leren lezen en schrijven.

Als een schrijver op bezoek komt, gaat het niet meer om wat mensen niet kunnen, maar wordt er op verhaalniveau verbinding gemaakt. Taal wordt daarmee als middel ingezet. Hierdoor valt de schaamtedrempel weg, worden mensen enthousiast en komt taal in de slipstream mee.

Door op de werkvloer schrijversbezoeken aan te bieden, bereik je direct de juiste groep mensen. Daarnaast kan het via deze weg een duurzamere oplossing in gang zetten: medewerkers durven daarna met meer vertrouwen wel de stap naar bibliotheken en wijkcentra te maken, om meer ondersteuning te krijgen bij de taalvaardigheid. Bij werkbedrijf Zaffier in Alkmaar starten wij in september 2025, in samenwerking met de VU-NT2, een kwalitatief onderzoek naar de concrete effecten van de schrijversbezoeken op laaggeletterdheid, taalplezier, leesmotivatie en de verbinding met elkaar en het bedrijf.

Tot slot

De educatieve en bindende kracht van cultuur in het algemeen en de verhalende kracht van de schrijver in het bijzonder zijn geen franje, maar van fundamenteel belang voor een saamhorige en geletterde samenleving. Ze verdienen een plek in elk verkiezingsprogramma.

³Stichting Lezen en Schrijven. (2024, 29 november). Bereik en effect van nonformele activiteiten voor NT1'ers.